

Past. Frich: Synes, at Tanken i Schmidts Forslag er rigtig. Men jeg er ikke rede til at stemme for det i den Form, hvori det foreligger. Jeg synes saaledes, at der i Stedet for „har villet“ burde staa „havde villet“; ellers søres Tanken hen paa en dobbelt Naadevilje hos Gud. Jeg tror fuldtud, at Gud gjerne havde villet beslutte alle Menneskers Saliggjørelse, gjerne havde villet udvælge alle Mennesker. Heller ikke passer det her som en Tilføielse til Satz 1.

Past. T. Varsen: Naar nu Nogen frygter for at vi ikke lærer det, som staar i Satsen, og derfor gjerne vil have denne Tilføielse her, kan de da ikke faa den? Om Formen derved skulde blive strøbelig, saa faar det være det Samme.

Past. Muns: Der har for længere Tid tilbage, jeg tror just paa dette Sted, været Diskussion om denne Sag, da vi behandlede 10 Satser fra Missouri. Og vi kom den Gang igjennem det i en Fart. Jeg syntes den Gang allerede, at der var Udtryk, som tydede paa en voluntas signi ligeoverfor visse Mennesker. Jeg ønsker derfor, at vi denne Gang faar en Forklaring, som viser, om man virkelig vil have en saadan Udvei eller ikke. Naar der fra den anden Side gjøres den Indvending, at det her ikke er paa rette Sted, saa forbedrer det slet ikke mine Tanker om dem. Jeg tror, vi bør følge den norske Synodes gamle Regel, at faa Greie paa Tingen, før vi tilstemmer den.

Past. Aoren: Ligeoverfor saadanne Udtalelser som de sidste vil vi ikke forsøge paa at retfærdiggjøre os. Jeg er imod Amendementet. Derjom Forslagsstilleren mener noget Andet med det, end hvad der indeholdes i Satz 3, saa er det galt.

Heller ikke er den Sprogbrug: at Gud har villet beslutte alle Menneskers Frelse, bibelsk. Og hvad det Udtryk Vilkaar angaar, saa vilde Behandlingen deraf trække hele Historien om Udvalgelsen ind i Satz 1. Det, som jeg tror om Guds almindelige Naadevilje, staar her i disse første Satser. Tror man ikke, at vi forstaar det eller mener, hvad vi siger, saa blir det deres egen Sag.

Past. Scherven: Jeg er inde for, at vi for det Første gaar igjennem Satserne uden at stemme over dem. Indeholdes ikke det, som Prof. Schmidt vil have ind i denne Satz, i Satz 8? Skal Schmidt faa det ind i Satsen, saa kan en Anden med ligesaa stor Ret drage ind Væren om Omvendelsen, en Tredie Væren om Retfærdiggjørelse af Tro.

Past. A. Mikkelsen: Det forekommer mig underligt, at denne Tilføielse skal være nødvendig her. Her staar i denne Satz, at Gud vil, at alle Mennesker skal blive salige, han vil ingen Synders Død. Paa hvilken Naade kan man tilstemme dette og dog være Calvinist? Calvinismen bestaar jo deri, at 1. Kristus ikke har gjenløst

alle Mennesker (herimod stiller vi Satz 2), 2. at der i Raldet lige-
overfor en Del Mennesker er en voluntas signi (herimod sætter vi
Satz 3), 3. at Naademidlerne ikke har samme Kraft og Indhold lige-
overfor Alle (herimod sætter vi Satz 4). Jeg ved ingen Ralvinist,
som vil tilstemme alle disse Satser. Tror derfor heller ikke, at kloge
og fornuftige Folk vil trække dette Schmidts Amendement ind her.

Past. Helgesen: Den Sag, som ligger i Amendementet, er
jeg enig i.

Past. H. A. Preus: Tror ikke, at dette er et Amendement.
Et Amendement skal forbedre en Sag, men dette er et nyt Moment,
nemlig om Naaden, hvorpaa Gud vil alle Menneskers Salighed.

Prof. Larsen: Er ogsaa enig i, at dette Amendement er uden
logisk Forbindelse med Satsen; det vil føre ind paa os hele Udvæl-
gelseslæren lige til de fineste Finesser; og det skal nu afgjøres i Satz
1. Det er at lægge Obstruktion for al videre Fremgang i Diskus-
sionen, jeg siger ikke, det sker med Hensigt. Er der et eneste Ord
enten i den positive eller negative Del af Satsen, som ikke ethvert
Menneske, som kender det første Fundament i Kristendommen, kan til-
stemme?

Past. Bjørge: Saavidt jeg forstod Muus igaar, var han
imod at blande ind alle Finesser i Læren. Nu, naar vi ikke vil gaa
med paa at trække dem ind i første Satz, vil de ikke forhandle med
os, ikke tro paa, hvad vi siger o. s. v. Det stemmer ikke med Udtæ-
lelserne fra igaar. Dette Amendement forbedrer ikke Satsen, men
drager kun uvedkommende Ting ind. Udtrykkene i Satsen er super-
lative, som ikke kan forstærkes. Saadanne Amendments er blot di-
latory movements.

Debatten blev derpaa afslaaen, og Prof. Schmidts Amendement
blev stemt over ved Navneopraab.

Stemmegibning.

D. H. Aaberg, Nei. Amlund, Nei. Bale, Nei. Berven, Nei.
Bilstad, Nei. Bjørn, Ja. Bjørge, Nei. Blilie, Nei. Borge, Nei.
Borgen, Nei. Bothne, stemmer ikke. D. Brandt, Nei. Bredefsen, Nei.
Bu, Ja. Bøckman, stemmer ikke. E. Christensen, Nei. N. Chri-
stensen, Nei. Fjeldstad, Ja. J. M. Dahl, Ja. L. H. Dahl, Nei.
A. V. Dahl, stemmer ikke. E. Dale, Nei. Th. Eggen, Ja. Eidahl,
Ja. Fægre, Nei. Fosmark, Nei. Frich, Nei. Giere, stemmer ikke.
Grønsberg, Nei. Gulbrandsen, stemmer ikke. Guttebø, Nei. Harstad,
Nei. J. D. Haugen, Ja. Hartmann, Ja. Hellestvedt, Ja. Hendrik-
sen, Nei. Helgesen, Nei. Hjort, Nei. Joh. Halvorsen, Nei. Homme,
Ja. B. Hovde, Nei. Isberg, Ja. Jaastad, Ja. E. Jensen, Ja.
E. P. Jensen, Nei. J. Johansen, Nei. Th. Johnson, Nei. Jufam,

stemmer ikke. D. Juul, Nei. Rildahl, Ja. M. Roefod, Nei. B. Roren, Nei. J. Krohn, Ja. Krogh, Nei. Langeland, Nei. Prof. Larsen, Nei. A. Larsen, Nei. T. Larsen, Ja. O. H. Lie, Ja. A. J. Lie, Ja. Lunde, Nei. Løfensgaard, Ja. Kr. Magelssen, Nei. C. F. Magelssen, Nei. Marthuz, Nei. Møllby, Ja. B. Mikkelsen, Ja. A. Mikkelsen, Nei. Normann, Nei. Mohn, Ja. Monrad, Ja. Moses, Nei. Møller, Nei. Muus, Ja. O. Næss, Ja. E. Olsen, Ja. Prof. Olsen, Ja. A. Chr. Olsen, Nei. J. A. Ottesen, Nei. O. C. Ottesen, Nei. N. Pedersen, Nei. W. Petersen, Nei. Prof. Petersen, Nei. H. A. Preus, Nei. Chr. R. Preus, Nei. Quammen, stemmer ikke. P. A. Rasmussen, stemmer ikke. Prof. L. Reque, Nei. S. S. Reque, Nei. Roalkvam, stemmer ikke. Røsholdt, Nei. A. R. Rystad, Nei. Sagen, Nei. Sherven, Nei. Prof. Schmidt, Ja. Chr. Skyberg, Ja. H. Skyberg Ja. Smeby, Nei. Veilefen, Ja. Stadstad, Ja. Storli, Ja. Strand, Nei. Prof. Stub, Nei. H. A. Stub, stemmer ikke. Syftestad, Ja. Sævig, Ja. Tackle, Nei. J. A. Thorsen, Nei. M. Thorsen Nei. Thorstensen, Ja. Thorvilbsen, Nei. Torgerson, Nei. Turmo, Nei. Bangsnes, Nei. Waldeand, Ja. Welo, Nei. Wiese, Nei. Wilhelmsen, stemmer ikke. Wulfsberg, Nei. Xavier, Nei. Prof. Øvisater, Nei. Past. Øvisater, Nei. M. A. Østebahl, Ja.

Redegjørelse for Stemmegivningen.

Past. Bøckman: Stemmer ikke, fordi jeg ikke vil stemme over Sætterne i det Hele taget, da de ikke skal debatteres.

Prof. Petersen: Stemmer Nei, fordi Prof. Schmidt ikke kan bevise, at det staar i Bibelen.

Past. Rasmussen: Stemmer ikke af samme Grund som Bøckman. J selve Sagen hjertelig enig med Prof. Schmidt.

Alle, som stemte Nei, afgav paa Forslag af Prof. Larsen følgende Erklæring: „Naar vi i denne Sag har stemt Nei, har vi kun stemt imod, at det foreslaaede Tillæg tilspies her, men ikke stemt hverken for eller imod Tillæggets Indhold.“

Past. Stub stemte ikke af samme Grund som Bøckman.

Prof. Roalkvam: Stemte ikke og staar, hvad Sagen angaar, ligedan som Bøckman.

Past. Dale: Stemmer for Indholdet.

Past. Wilhelmsen: Stemte ikke af samme Grund som Bøckman.

Prof. Schmidt: Har stemt Ja og vil saa give en Erklæring senere. Erklæringen lød saaledes: „Grunden til, at jeg ønsker denne Tilspøielse gjort, er den, at jeg ønsker at udtrykke min fulde Forstaaelse af Sats 1 i Modsetning til mulige falske Forstaaelser. Satsen

figer, at Gud vil, at Alle skulle blive salige. Dette forstaar jeg saaledes, at Gud da ogsaa har villet beslutte alle Menneskers Saliggjørelse, da Ingen kan blive salig, uden at Gud fattet en tilsvarende Beslutning derom."

Past. Jaegre: Er enig i Sagen.

Past. Røen: Naar jeg ikke har villet have disse Ord tilføiede som Amendement, er det ikke min Mening derved at erklære mig uenig i Ordens Indhold, men i Tilføielsen paa dette Sted.

Paa Forslag af Prof. Larsen tilføjte de, som havde sluttet sig til hans Erklæring, ogsaa denne af Past. Røen.

Udsaldet af Stemmegivningen var Nei 73, Ja 38. 11 stemte ikke.

Satz I antagen. Ingen stemte imod.

Følgende af dem, som ikke stemte, afgav følgende Redegjørelse:

Past. J. M. Dahl: Fordi denne Redegjørelse ikke skal diskuteres, men kun rettes i Form.

Past. Jaastad: Fordi saa Mange ikke vilde tilføjte Sandhedsindholdet af Tilføielsen.

Prof. Mohn: Fordi jeg ikke vil have Noget at gøre med denne Redegjørelse, da jeg betragter den som en Redegjørelse fra den anden Side. Af samme Grund ogsaa Prof. Olsen, Pastorerne Lie, J. M. Dahl, Wilhelmsen, Eidahl, B. Mikkelsen og Storlie.

Past. Haugen: Fordi jeg ikke vil deltage i Stemmegivning over dette Dokument. Af samme Grund N. E. Dahl.

Past. Løkensgaard: Fordi jeg ikke ved, hvad Redegjørelsen mener med Ordet „vil“.

Past. Zukam: Samme Grund som Bøckman.

Past. Stadstad: Fordi disse Satser ikke skal diskuteres.

Prof. Roalkvam: Fordi man i denne Satz ikke vilde indlade sig paa Forklaring af en Sag, som efter mit Stjøn maatte behandles her.

Past. Waldebrand: Stemte ikke, fordi Modparten ikke vil have tilføiet Satsen, hvad jeg tror er nødvendigt til den rette Forstaelse.

Mødet hævet.

D. P. Bangsnes, p. t. Sekr.

Freitag Formiddag den 24de Oktbr.

Mødet aabnedes med Sang, Skriftlæsning og Bøn.

Protokollen fra Onsdag Eftermiddag blev oplæst, rettet og vedtagen. Pastorerne N. C. Anderson, Stolz og Erdahl meldtes som ankomne; derpaa gik man over til Dagsordenen. Der blev da først fattet Bestemmelse om, at Tiden skulde deles lig mellem begge Sider, saa at der taltes fiftetis, og at der tilstaaes hver Taler kun 5 Minuter ad Gangen.

Past. Røen: Ef. 1, 3 flg. Jeg tror, det var godt, om vi, før vi gik over til den egentlige Behandling af dette Sted, om hvilket jeg ikke ved, at der er to Sider, kunde have et fælles Udgangspunkt, saa at Diskussionen førtes ex concessis, som det heder; vi burde først komme paa det Nene med, om den Betragtning af dette Skriftsted, som den lutherste Bekjendelse har, kan anerkjendes som et fælles Udgangspunkt, eller om den ene Side her ikke kan gaa med paa dette og gaa ud fra samme Opfattelse, som gjøres gjældende i Art. 11 af Konfessionformelen. Jeg tror, at Stedet handler om dem, som er udvalgte til Opnaaelsen af den evige Salighed; er vi enige om dette, saa maa vi se paa Teksten, hvad den siger om det, som der nu strides om; jeg er aldeles enig med vor Kirkes Bekjendelse og med Joh. Gerhard, der har samme Opfattelse.

Prof. Schmidt: Jeg skal ikke indlade mig paa, hvorledes Konfessionformelen forstaar Ef. 1; dette er ikke Spørgsmaalet her; en saadan Diskussion er her ikke paa sit rette Sted; vi har dog besluttet at holde os til Skriften; vi har ikke at gaa ud fra Bekjendelsen; og hvad Joh. Gerhard angaar, saa vil jeg kun henvise til § 13 i „Redegjørelsen“.

Nu med Hensyn til Stedet selv. Ef. 1 er et Hovedsted for denne Bære; hvad staar nu her? „Ovet være Gud og vor Herres Jesu Kristi Fader, som har velsignet os med al aandelig Velsignelse i det Himmelske i Kristus, ligesom han har udvalgt os i ham, før Verdens Grundvold blev lagt, for at vi skulle være hellige og ustraffelige for hans Naadyn i Kjærlighed.“ Ordet „ligesom“ angiver Forbindelsen mellem Vers 3 og 4, der omhandler to særskilte Handlinger af Gud, nemlig at han „velsignede“, og at han „udvalgte“. Her bliver nu Spørgsmaal om fire Ting: 1) Hvem er den Handlende her? 2) Hvem er Gjenstanden for disse Handlinger? 3) Hvilket er Indholdet af dem? 4) Hvilke er Adjunkterne? Paa første Spørgsmaal svares der: Det er Gud og vor Herres Jesu Kristi Fader; dermed har Paulus gjort en vigtig Betegnelse; det, som her udsiges om ham, er steet fra Ewigheid af, ikke først efter Forløsningen. Hvem er det nu, han har velsignet? „Os“; det er klart, at hermed betegnes ikke alene Apostelen Paulus selv og de Hellige i Efesus, men en større Klasse af samme Slags; det var ikke dem alene, som skulde tage det til sig. En Troende skal ikke tænke: Det, som Apostelen her taler om, angik kun Efeserne; men enhver Hellig skal med samme Visshed sige de samme Ord. For det Tredie, „al aandelig Velsignelse“ har han givet os, „ligesom han udvalgte os“; hertil føies nu den nærmere Bestemmelse, nemlig at dette Altsammen skede „i Kristo“. Dette staar i Modsetning til Faldet i Adam (Rom. 5, 18.) og Lovgivningen ved Moses (Joh. 1, 17.). I Kristo er vi udvalgte; Velsignelsen finder

Sted nu i Tiden, Udvælgelsen er fæet, før Verdens Grundvoib blev lagt (Rom. 9, 11.).

Prof. Stub: Dersom vi her var komne sammen for at tale med Saadanne, som ikke anerkjendte den lutherste Betskendelse, og det var besluttet at lægge dette Skriftsted til Grund for Forhandlingerne, da vilde det vistnok være ude af Orden at søge et saadant fælles Udgangspunkt; men her gjør vi jo alle Krav paa at være Lutheranere, og da stiller vi det Krav, at man erklærer, enten man anser dette som et Hovedsted for Læren om Udvælgelsen i samme Forstand som Rom. 8, 29., ligesom Betskendelsen gjør, eller man ikke erkjender dette. Den, som ikke vil indlade sig paa at besvare dette, han stiller det tvivlsomt, om han anerkjender Betskendelsen i dette Stykke. Hvad Gregesen angaar, saa begynder Apostelen sit Brev med at sige: „Paulus ved Guds Vilje Jesu Kristi Apostel o. s. v.“ Dette er en Tiltale; og hvem er det, han taler til? Til Menigheden i Efesus, som han giver den Ørestitel „De Hellige“, „de Troende i Kristo Jesu“ o. s. v. Han taler altsaa til en Forsamling af Kristne i Efesus, til hin Menighed, de sande Troende i den. Dem tilføjer han den saakaldte apostoliske Betsignelse. Efterat han nu har tiltalt dem saaledes, udbryder han i en Lovsang, idet han siger: „Ovet være Gud vor Herres Jesu Kristi Fader o. s. v., som velsigne os“; (han taler i Manges Navn, nemlig i de sande Troendes Navn) „med al aandelig Betsignelse“; — dermed kan vel ikke menes Andet end den Betsignelse, som er i Himmele, den tænkes værende i det Høie; jeg kan ikke bedre udtrykke det end ved at sige, som en Fortolker har sagt: „det er den højere Verdens Betsignelse“; „i Kristo“ er forbundet med Verbet „velsignet.“

Past. Tacke: Da vi antog hint Forslag igaar, var det ikke Meningen, at man paa Forhaand skulde binde sig til Betskendelser, som af os ikke er formelig antagne, eller til anseede Læreres private Udlæggelse, men Hensigten var at gaa til Skriften selv som den rette og egentlige kilde; kunde vi sidde her som den Hellig Lands Disciple og lytte til hans Tale, som om det var første Gang, vi hørte disse Ord, saa var det vist bedste Maade, vi kunde fremme Arbeidet paa.

Past. Stub udtalte sin fuldstændige Enighed med Past. Tacke.

Past. Muus: Det glæder mig, at ialfald Forslagsstilleren viser nogen Respekt for Guds hellige Ord, hvad Past. Korens og Prof. Stubs Udtalelser ikke vidner om. (Flere Røster gjorde Indsigelser mod, at saadan Tale skulde høres, og Formanden udtalte sin Protest. Past. Muus spurgte, om dette skede i Egenkab af Formand og fandt det at være en ubillig Fremgangsmaade mod ham, da han endnu ikke havde haft Anledning til at anbringe sit Bevis for den gjorte Paastand; derpaa fortsatte han.) Vi har besluttet at gaa til Skriften selv; men nu siger Past. Koren, at først maa vi blive enige

om, at Stedet her handler om Udvælgelsen i samme Forstand, som Vekjendelsen omtaler denne; man sætter altsaa Skriften under Vekjendelsen; vi er komne overens om at sætte den over Vekjendelsen.

Jeg er ikke Egeget; men jeg tror, at man, før man exegetiserer, først bør læse; det vil jeg da gjøre (Læste B. 3 og 4). Hvem er det, som taler? Paulus. Hvem er det, han taler til? De Hellige, som fandtes paa et Sted, som han kalder Efesus. Hvad siger han til dem? Han siger: Gud har velsignet os, altsaa baade ham (som taler) og dem (som han taler til). Hvormed har han velsignet dem? Med al aandelig Velsignelse. Hvad er det? Ikke timelige gode Ting, men aandelige Goder. Han siger, baade han og de var velsignede med al aandelig Velsignelse i Kristo. I Vers 4 fortsætter han: „Ligesom han har udvalgt os i ham“. Hvem er disse os? Paulus og de Troende i Efesus. Naar har Gud udvalgt dem? Før Verdens Grundvold blev lagt. Hvortil har han udvalgt dem? At de skulle være hellige og ustraffelige for hans o. s. v. I Vers 5 fortæller han dem, at Gud har bestemt ham og de Troende til sønlig Udkaarelse.

Past. Koren: Jeg skal ikke svare Meget til de gjorte Indvendinger; til Past. Tacke vil jeg sige: Det er ikke alene tilladeligt, men endog nødvendigt at finde ud, om vi har et fælles Udgangspunkt; thi derefter vil hele Egegesens Formaal rette sig; var vi enige om, at Maalet for den Udvælgelse, som her tales om, er den evige Salighed, saa kunde vi gaa over til de enkelte Ord og Udtryk. Hovedsagen for mig bliver nu, siden vi ikke har dette Udgangspunkt under Behandlingen af dette Sted: Hvad er Meningen med dette Verbum, som her bruges? Hvad er Maalet, Hensigten, Betydningen af dette Hovedord, at Gud „udvalgte“ os i Kristo? og da gaar jeg tilbage til Vers 3. Jeg finder da, at der er to Handlinger omtalte, som forbindes med Ordet „ligesom“; disse to Handlinger maa altsaa svare til hinanden. Apostelen takker først Gud, at han har velsignet dem med al aandelig Velsignelse; dette er Noget, som han ved, har erfaret; dette forklarer han derpaa i det Følgende. Hvad har Gud gjort her i Tiden? Han har velsignet. Hvad har han velsignet med? Al aandelig Velsignelse. Skal vi forstaa dette, saa maa vi se, hvad det betyder: „i det Himmelske“; hvorledes bruges dette paa andre Steder i Skriften? I Matth. 18, 35 f. G. bruges det om det, som er i Himlen. Velsignelsen kan altsaa ikke være indskrænket til den Velsignelse, som er paa Jorden.

Past. Bøckman: Hvad Past. Korens og Prof. Stubbs Krav angaar, saa vil jeg ikke indlade mig paa at tilfredsstille dem, men strax gaa til Behandlingen af det Skriftsted, som foreligger. Vers 1. Paulus er det, som taler, og han vil gjøre Efeserne opmærksomme

paa, at han ikke optræder som Mennesket Paulus, men at han kommer til dem som et Sendebud fra Gud; han taler ikke paa sine egne Begne; men det, han siger, skal de tage som Guds Ord. Han skriver „til de Hellige i Efesus“; hvem det skal leveres til, sees ikke egentlig; men han forvarer sig alvorlig mod, at alle „Hellige“, Alle, som kaldes saa, skal tage det til sig. Brevet sendes vistnok til den synlige Menighed, men han vil ikke, at alle Medlemmer af den synlige Menighed skal tage det til sig, men kun de, som er hellige, troende, det er levende Guds Børn. I Vers 3 staar „i Kristus“; Velsignelsen er begrundet i Kristus, flyder af Kristus, hentes hos ham. Naar Velsignelsen er begrundet i Kristus, da udelukker ikke dette, at Gud har taget Hensyn til f. Ex. Troen; sammenlign Vers 13, hvor de, som i Overensstemmelse med Vers 3 er velsignede i Kristo med Forjættelsens Hellig Aand, siges at være velsignede dermed, „da I troede“. Andet Vers skal jeg gaa forbi. Hvad siger han nu i Vers 3? Han priser Gud og vil, at de ogsaa skal opvækkes til Guds Pris; han siger derfor, at Gud har velsignet dem; er ikke dette sandt, saa er han bleven besunden som et falskt Vidne om Gud, saaledes som han selv siger i 1 Kor. 15, 14. flg.

Past. W. M. H. Petersen: I dette Sted finder jeg bl. A. følgende Ting: 1) At der er en Udvalgelse; thi Paulus takker jo Gud derfor. 2) Denne Udvalgelse skete, før Verdens Grundvold blev lagt, altsaa ikke først efterat et Menneske har omvendt sig. 3) At ikke alle Mennesker er udvalgte, men kun de Hellige, og da vil jeg sige ligeoverfor Past. Muus: Apostelen taler ikke til de Tidstroende; thi han siger, at de, han taler til, er udvalgte til Sønnekaar ikke alene her i Verden, men ogsaa hidsæt i Himlen. 4) At Udvalgelsen er sket efter Guds Viljes Velbehag i Kristo, det er, Kristus og hans Fortjeneste er Grundvolden, hvorpaa det Hele hviler. 5) Maalet er hans Naades og Herligheds Pris. Spørger jeg altsaa: Hvorfor har Gud udvalgt de Udvalgte, saa svares der: Det er for Jesu Kristi Skyld; og hvorfor har han udvalgt dem i Kristo? saa er Svaret: Det var saa hans Viljes Velbehag.

Prof. Schmidt: Jeg var kommen til det Punkt, at disse to omtalte Handlinger beskrives efter to Biomstændigheder, nemlig at Udvalgelsen er sket „i Kristo“; dermed betegnes ligesom den Sfære, indenfor hvilken disse Handlinger er foretagne; Velsignelsen er foregaaet her i Tiden (sml. Røml. 3); men Udvalgelsen er sket fra Ewigheid af sml. 2 Thess. 2, 13. (dengang da Begyndelsen begyndte) 2 Tim. 1, 9. („fra evige Tider“); derfor taler han i Rom. 8 forskjelligt.

1 Petri 1, 2 og især Rom. 9, 11 kommer her i Betragtning, at Gud nemlig, før Børnene vare fødte, før de endnu havde gjort enten Godt eller Ondt, siger: „Jakob elskede jeg, men Esau hadede jeg“, og

man kan ikke sige, at Gud der taler kun om timelige Ting. Spørgsmaalet er da: Hvorledes kommer disse „os“ i Betragtning? Først maa de være flabte; det negter Ingen; dernæst maatte de ogsaa være falske, ellers behøvede de ikke at udvælges i nogen Anden; de maatte ogsaa være forløste, ellers kunde de ikke udvælges „i Kristo“; de er valgte ud af Verden, men i hvilken Egenskab er det, de er udvalgte? Er det blot deri, at de var lige i Fald og Forløsning?

Prof. Stub: Spørgsmaalet er: Hvormed skal vi forbinde „i Kristo“? Med Verbet, hvilket kan bevises med mangfoldige Paralleller; i Kristo har denne Handling sin Grund. Vi forbinder ikke „os“ med „i Kristo“, altsaa i Betydning af: os værende i Kristo. Saa gaar Apostelen over til 4de Vers og i hele det Følgende kommer en Udvikling af Udtrykket „al aandelig Velsignelse“, nemlig Udvælgelsen, Forløsningen, Delagtiggjørelsen i Naadens Goder; han begynder med Udvælgelsen. Disse tre Hovedmomenter, som de realiseres her i Tiden, vil han, at de skal fordybe sig i. Hvorledes skal vi forbinde „ligesom han udvalgte os i ham“? Skal det forstaaes som „værende i ham“? Eller skal „i ham“ forbindes med „os“? Udvælgelsen har sin Grund i ham; saa udlægger vi; dersom Apostelen ikke havde villet have denne Forbindelse, maatte han have antydnet dette ved en Artikel eller et Particip.

Past. Muus: Her har været Tale om, at vi maa have et fælles Udgangspunkt; det tror jeg ogsaa er rigtigt; men jeg tror, Udgangspunktet burde være dette: „Det Ord, som jeg har talt, det skal dømmes ham paa den yderste Dag“. Naar man derimod opstiller som saadant, at man skal være enig i Konfessionens Opfattelse, saa sætter man denne over Skriften, og da det at være enig i Konfessionens Opfattelse vel vil sige det Samme som at være enig i Past. Korens Forstaaelse af Konfessionen, saa bliver det endelig saa, at Past. Koren bliver Udgangspunktet.

Det er slemt at komme iblandt de Lærde, og jeg føler mig ikke vel i deres Selskab. Man siger, at dette Sted maa forstaaes af andre Steder i Skriften; men hvorledes skal de da de arme Gæster bære sig ad, dersom Apostelen ikke skrev saa, at de kunde forstaa ham? Skal de de maatte opsætte med det, indtil de fik fat paa andre Breve af Paulus, som han havde skrevet til andre Menigheder? Dersom En skriver saa, at man ikke kan forstaa ham, kalder man ham en Dumbrian; men det var ikke Apostelen.

Hvad staar der nu her? Staar der „værende i Kristo“? Det staar ikke saa i min Bog. Kristus er et Substantiv og „i“ en Præposition, og disse to Ord i Forening henføres til Verbet; jeg kan ikke skjønne, at der her findes noget „værende“. Hvor staar det, at han ikke skriver til de Tidstroende? det staar Intet derom i min Bog.

Dersom Noget siger, der staar noget Andet, end der staar, saa digter han. Nei, Apostelen siger, han taler til Alle, som dengang var Troende. Der staar heller ikke i min Bog, at Vers 3 er Hovedstedet; der staar kun, at han „har velsignet os med al aandelig Velsignelse“.

Past. Erdahl: Det var med Hensyn til Betsjendelsens Opfattelse af dette Sted, jeg vilde sagt Noget; naar man spørger, om der er Enighed i Forstaelsen heraf, og der da svares, at Saadant er at foragte Guds Ord, saa synes jeg, det er sørgeligt. Jeg kan vel tænke mig, at En af Samvittighedshensyn ikke ønskede at svare paa et saadant Spørgsmaal, nemlig i det Tilfælde, at han vidste med sig selv, at han ikke tilstrækkelig havde sat sig ind i Betsjendelsens Opfattelse af Sagen; men hvis man virkelig kjender til, hvorledes den lutherske Kirke opfatter dette Sted, da maatte man dog ogsaa strax kunne sige, hvordan man staar til denne Opfattelse. Min Mening er den, at dersom vi holder paa her længe nok, saa vil det nok tilslut vise sig, hvem der er enig med Betsjendelsen; men jeg tror dog, det vilde fremme Sagens Behandling, om vi strax i Begyndelsen kunde erklære os angaaende dette.

Formanden mindede her om, at vi havde at øse Læren af Skriften selv.

Past. Bøckman: Kun en liden Bemærkning til Past. Petersen; han sagde, at der tales kun til virkelig Hellige; han vilde bevise, at disse Apostelens Ord ikke gjaldt de Tidstroende; men er da ikke ogsaa disse virkelig Hellige, saalænge de staar i Troen?

Jeg sagde, at Vers 3 priser Gud; hvorfor? Fordi han har velsignet. Hvem har han velsignet? „Os“, det er Paulus og dem, han skriver til, alle iblandt dem, som er Troende, baade Tidstroende og Andre; om disse siges der, han har gjort Noget for dem og med dem, ikke med timelig, men med aandelig Velsignelse, som hører hjemme i Himlen. Denne Velsignelse er steet „i Kristo“; da maa vi tænke paa, hvad Gud sagde til Abraham: „I din Sæd skal alle Jordens Slægter velsignes“. Hele Verden har han velsignet med timelig Velsignelse, med Rigdom, Helse og andre gode Ting; men denne aandelige Velsignelse ligger i Kristo. Nu staar der ikke nærmere, hvorledes denne Velsignelse skede i Kristo; men af Vers 13 ser vi, det var ikke alene saaledes, at det var for Kristi Skyld, men ogsaa fordi de ved Troen havde Samfund med ham. Saaledes ogsaa her. Naar vi tænker over „al aandelig Velsignelse“, da maa vi ogsaa tage med Vers 13.

Denne Protokol oplæst og antagen.

H. B. Høstvedt, Sefr.

Prof. Olvisaker: Derfor jeg har forstaaet den anden Side rigtig, saa lægger den megen Vægt paa, at naar Paulus siger: „udvalgte os i ham“, Kristus, saa indbefattes i dette „os“ ikke blot de, som virkelig bliver salige, men ogsaa de, som tror til en Tid og atter falder fra, de Tidstroende. Derfor tales saa meget om Brevets Adressat: „Til de Troende i Kristo Jesu“. Paulus, som Kristi Sendebud, taler i Brevet i hans Sted, paa hans Vegne, saa Kristus selv vilde talt ligedan, om han havde været personlig tilstede paa Jorden. Hvis det nu ikke, siger man, er saa, at Paulus retter sin Skrivelse blot til de virkelig Troende, saa vilde han lyve og prædike Død, idet han sagde, at Nogle var Troende, som i Virkeligheden ikke var det. Men hele denne Argumentationsmaade hviler, saavidt jeg kan skjønne, paa et urigtigt exegetisk Princip. Brevene maatte da være skrevne ikke til Lokalmenighederne, men til de usynlige Menigheder, til dem, som virkelig for Gud stod som Troende. Men dette vil lede til mange Urimeligheder og Viltsaarligheder. Man maatte da antage, at Paulus var Hjertekjender og alvidende, saa at han ikke blot nær hos, men ogsaa paa Fraastand kunde fælde en rigtig Dom over den Enkeltes Hjertetilstand og give ham apostolisk Attest for hans sande Forhold til Gud. Apostelen omtaler i sine Breve ofte enkelte Personer og kalder dem Troende, Medbrødre o. s. v. Desuden skriver han, som vi ved, Breve til Enkeltpersoner. Vi har to Breve til Timotheus. I det første begynder han: „Paulus — til Timotheus, den ægte Søn i Troen“. Skal vi da antage, at Paulus, som nu er langt borte fra Efesus, hermed vil give Timotheus en Attest for, hvad han var ligeoverfor Gud, at han for Gud stod som en sand Troende? Nei, han maa her som saa ofte tale efter Kjærligheden og Haabet i samme Forstand, som naar han tilføjer: „det holder jeg ham for“, „jeg bør mene dette om Eder“ o. s. v. Saaledes ogsaa i Tiltale til Menigheder. Hvis ikke det holdes fast, kommer man til exegetiske Urimeligheder. Hvorledes vilde man f. Ex. udlægge 1 Kor., derfor man vilde gaa ud fra, at det var skrevet ikke til Lokalmenigheden i Korinth, men blot til dem, som for Gud faktisk stod som Troende?

Prof. Schmidt: Da Pastor Erdahl igjen nævnte Konfordinformelen, saa vil jeg sige, at vi gaar til Skriften, som om Konfordinformelen ikke var, eller som om vi var i Kirken, før Konfordinformelen blev affattet, og da maa vi ikke argumentere saa, at Skriften maa have den og den Mening, fordi det staar i Konfordinformelen. Ingen maa bindes paa Forhaand til at antage Konfordinformelens Forklaring af Skriften; thi det er et papistisk Princip. Jeg er fuldkommen enig i Konfordinformelens Forstaaelse af Ef. 1, men maaske ikke i Past. Korens. Spørgsmaalet er, om disse „os“, som Gud i Kristo udsilte, er Saadanne, som er lige med alle de Andre, eller om de betragtes

efter noget Mere, som kommer i Betragtning, efter et Ulighedens Forhold, som kommer ind, om denne Udvalgelse indtraadte overfor den hele Mængde, medens den staar som skabt og forløst, men endnu ikke kaldet, eller om ogsaa den Hellig Lands Gjerning maa komme med, om Kaldelsen maa være forudsat ligesaa vel som Afgjensningen, og om Menneskets Forhold overfor denne Kaldelse maa betragtes som ligt eller uligt. Er Guds Forudvidende om Kaldelsen og om den Forstiel, som indtræder blandt Menneskene ved Kaldelsen, med? Mogle er blevne hellige og troende, Andre ikke. De, som er blevne hellige, de er udvalgte, medens Gud lod de Andre fare, som fremdeles ikke udvalgte, medens de endnu fra først af Alle var lige og ikke udvalgte i Kristo. Min Grund til at tro, at Kaldelsen her maa være med, er denne: 1) Vers 1 udpeger Bæserne som de Hellige og Troende i Kristo Jesu, som dem, Gud i Kristo Jesu har gjenfødt. I Vers 3 siges, at han har velsignet os med al aandelig Velsignelse. Er det ikke de samme Troende?

Past. Koren: Kan kun kalde Schmidts Tale et Forsøg paa Gægesse, medens Muus's og Bockmans dog var exegetisk tænkt. Hvis Muus vil fastholde, at Gæserne skal tage Betydningen af Ordene „i det Himmelske“ alene af dette Sted, da er det bedrøveligt. Vi maa dog forudsætte hos Gæserne ikke blot Kundskab i det græske Sprog, men ogsaa Kundskab til kristelig Talebrug, da Paulus længe havde lært iblandt dem. Denne Talebrug maa vi heller ikke foragte. Den, som foragter den Hellig Lands Sprogbrug, fornægter de Midler, Gud har givet os. Vi maa derfor se efter, hvorledes den Hellig Land bruger dette Ord. Er enig med Bockman, saa langt han kom. Vil fortsætte med Muisers Argument. Dersom de Mænd, til hvem Apostelen her skriver, hver enkelt var i fuldeste Betydning troende og hellige, saa maa Apostelen her have skrevet efter Haabet. Skal bevise det. I Kolosserbrevet siges Noget, som ikke kan siges til Alle i Menigheden. Overkristen er den samme: „Til de Hellige, de troende Brødre i Kristo“ o. s. v. Efter Bockmans Mening er jo Enhver, til hvem Brevet er skrevet, en Hellig og Troende i Guds Dine, til Andre siger han, er Brevet ikke skrevet. Men i Kapitel 3 siges til alle disse: „Maar Kristus aabenbares, da skulle og I aabenbares med ham i Herlighed“. Ingen Omstændigheder eller Betingelser er sat til. Den guddommelige Erklæring skalde altsaa her være givet, at enhver Mand, til hvem her skrives, skal aabenbares i Herligheden med Kristo. Hver Sjæl i Kolossæ, som da var troende og hellig vilde altsaa efter denne Fortolkning have faaet en guddommelig Erklæring om, at han skalde aabenbares med Kristo i Herligheden, hvilket er absurd. Hvor kommer vi da hen efter denne Bockmans Forklaring?

Prof. Olsen: Vil tillade mig en Bemærkning angaaende Ud-

trykket „udvalgte os i ham“. Jeg er enig med Prof. Stub i Opfattelsen af en Christo. Her er altsaa intet Brug for intuitio fidei. Men naar Stub siger, at der er ingen nyere Gæget af Navn, som holder paa, at en Christo er at forbinde med hemas eller ialfald med exelexato hemas, skal jeg blot henvise til Winer, der siger, at en ved Personnavne aldrig ligetil er — propter, men — i og i følge Troens samfund med. Intuitio fidei er vistnok ikke her udtrykt, men dette gjør Intet til Sagen. Vort Sted giver kun en Forklaring af Guds Forhold, ei Menneskets. Fortolkningen maa derfor ske efter Troens Analogi. Anvender vi ikke dette Princip paa Skriftfortolkningen, kunde det gaa os som Luther, der paa Grund af, at Jak. 2, 14 flg. syntes ham at staa i Modsigelse med Romerbrevets Være om Frelsen som betinget blot af Tro uden Lovens Gjerninger, var tilbøielig til at anse Jakobs Brev som uægte.

Mødet hævet med Fadervor.

Denne Protokol oplæst og antagen.

Joh. Halvorsen, Sskr.

Fredag Eftermiddag den 24de Oktbr.

Mødet aabnedes paa sædvanlig Maade af Past. C. F. Magelssen. Protokollen for Torsdag Formiddag oplæstes og antoges. Følgende senere ankomne Prestier undskyldtes: Pastorerne Christoffersen og Wæver. Man gik over til Dagsordenen.

Besluttet: Der tilføies Sætserne Skriftsteder og forelægges senere.

Satz II.

Kristus har gjenløst alle Mennesker, og hans Gjenløsning har samme Indhold og Hensigt for Alle. Vi forkaster den kalvinske Lære, at Kristus i Virkeligheden kun har gjenløst de Udvalgte.

Past. Røen: Har ingen Ting at tilføie her og foreslaar, at Satsen antages. Understøttet.

Prof. Schmidt: Igaar sagde jeg, at jeg ikke vilde deltage her; jeg tror dog nu, at jeg vil gjøre, hvad jeg kan, og komme med mine Tilføielser uden dog at forlange nogen Debat derom. Til denne Satz ønsker jeg tilføiet efter Ordene „for Alle“ følgende: „Kristus har derfor ogsaa forhvervet det for alle Syndere, at de baade kunne og skulle blive forudbestemte til det evige Liv paa de samme Vilkaar“.

Past. Muus: Foreslaar, Schmidts Tilføielse optages som et Amendment til Satsen efter Ordene „for Alle“. Understøttet.

Prof. Schmidt: Jeg vil faa dette tilføiet, fordi det er et væsentligt Moment til Forstaaelse af Satsen selv. Hvis det ikke hører

hjemme her, hvad Kristus har gjort for Alle, hvor hører det da hjemme? Men jeg insisterer ikke paa Tilføielsen, blot dette er Forsaaelsen.

Past. Koren: Her er Spørgsmaalet, om Kristi Gienløsning har forskjelligt Indhold for de forskjellige Menneſter eller det samme Indhold for Alle, men ikke, hvilket dette Indhold er. Skal vi til at tale om, hvilket dette Indhold er, da er det jo noget Andet end at ſige, at Indholdet er det samme for Alle. Vi vil her blot viſe, at vi ikke heri lærer nogen Partiſthed hos Gud eller Kalvinisme eller nogen Ulighed i Guds Vilje. Vil foreslaa, at da dette Amendment hører hjemme et andet Sted og her vil hindre Sagens Behandling, ſaa henlægges det. Underſtøttet.

Befluttet: Amendmentet henlagt.

Befluttet: Sats II antages. Ingen ſtemte mod — 22 ſtemte ikke.

Foreslaaet, at deres Navne, der ikke ſtemmer, vedſiges Protokollen.

Past. Stub: Jeg har ſagt, at jeg ikke deltager i diſſe Afſtemninger.

Prof. Mohn: Mit Navn kan man gjerne ſaa, derfor underſtøttede jeg Forſlaget.

Prof. Roalkvam: Som igaar ſagt: jeg ſtemmer ikke.

Past. Jøberg: Ligesaa.

Past. N. M. Dahl: Jeg anſer den Fremgangsmaade for urigtig, naar der ikke ſkal være Debat og Underſøgelse af Satsens Indhold, om det er ret, og vil derfor ikke ſtemme.

Past. Bu: Vil af de af Mohn og Bæckman anførte Grunde ikke indlade mig paa at ſtemme.

Past. A. L. Dahl: Vil ikke ſtemme over diſſe Satſer af den Grund, at jeg tror, det er en Befjendelse, ſom den ene Part vil ſaa frem. Det vil gaa ſom i Norway Grove, der fik man ogsaa i Stand Befjendelser hver for ſig og ikke i Fælleſkab.

Prof. Schmidt: Vil ſe til at betragte dette Dokument ſom Noget, vi ſkal prøve at blive enige om, ſom en Platform; men er her 20, ſom ikke kan deltage i Afſtemning, da er det uret at forcere Sagen.

Past. C. F. Magelssen: Ønſter en Dplysning. Er det ſaa, at dette ſkal være en Redegjørelſe fra hele Miſſouripartiet? Jeg har ikke forſtaaet det ſaa. Er det ſandt, da vil jeg ikke ſtemme paa denne Maade.

Past. Koren: I den Form, ſom det foreligger, er det en Redegjørelſe med ialſald mit Navn under, om ikke Flere. Det er naturligviis ganſke i ſin Orden, at den anden Part protesterer, hvor de maatte ſe ſin Lære fornegtet, men ikke, hvor dette ikke ſter.

Prof. Mohn: Da vi kom her, var der sagt, at dette var et Ultimatum; nu hører jeg, at det er det kun fra det yderstgaaende Missjouriparti, og nu skal vi tvinges til at stemme derover uden Debat; det bliver den samme Farce som i Eau Claire, skjønt Sætserne der var af en anden Beskaffenhed, da de var forfattede af Personer fra begge Parter.

Past. Frich: Selv om dette er et yderliggaaende Dokument, synes jeg dog, at Alle kan tilstemme de Sæter, hvori de er enige.

Prof. Schmidt: Det blev fremlagt af Koren som en Redegjørelse og, det er dog klart efter Indholdet, kun for den ene Part; derfor er det og blevet kaldt et Ultimatum, som skulde forelægges, og jeg protesterer mod, at vi stemmer over det paa denne Maade. Thi skal vi have den samme Forstaaelse om det, som siges om Guds Naade og Kristi Forløsning, da maa vi vide, hvad Indhold det skal have, hvad Enhver vil have lagt deri.

Besluttet: De Jkkstemmende tælles.

Besluttet: Overskriften „En Redegjørelse“ stryges.

Besluttet: Sæts II antages.

Sæts III.

Gud kalder i Ordet alle Mennesker til Omvendelse, og „han vil i dem, som han saaledes kalder, ved Ordet virke, at de kunne blive oplyste, omvendte og salige“. Dette Guds Kald er altsaa lige alvorligt og kraftigt ligeoverfor Alle.

Vi forkaster den kalvinske Lære, at Guds Kald kun er alvorligt og kraftigt ligeoverfor de Udvalgte.

Foreslaaet at Sætsen antages. Understøttet.

Past. Koren: I denne Sæts ligger egentlig, hvad Schmidt vilde have tilføjet Sæts I. Skjønt det et udtrykt med andre Ord, saa er det dog væsentlig det Samme, som her staar, naar der siges, at „han vil i dem, som han saaledes kalder, ved Ordet virke, at de kunne blive oplyste, omvendte og salige“, og tillige, naar der siges, at „Guds Kald er lige alvorligt og kraftigt ligeoverfor Alle“. For Resten skulde den Sæts vel ingen Diskussion trænge, uden saa er, at man vil tale om andre Ting, end her staar.

Prof. Schmidt: Vil foreslaa følgende Tilføielse til denne Sæts: „Thi ved sit Ord rører Gud Menneskenes Hjerter, ved Evangelium især aabenbarer han dem sin Naade, tilbyder den alvorlig og giver med det Samme Kraft til at antage den“. Min Grund for at ønske denne Tilføielse til Sætsen er den, at uagtet jeg er aldeles enig i Sætsen, saa er her ikke nærmere udtalt, hvorledes de kan blive „oplyste, omvendte og salige“, og dette er sagt i min Tilføielse.

Past. Røren: Tilføielsen siger jo ikke Mere, som skal siges paa dette Sted, end det, som staar i Satsen.

Besluttet: Schmidts Amendement henlægges.

Past. Bøckman: Denne Satz siger, at Gud ved Ordet virker at Menneskene „kunne“. Spørgsmaalet er da, om efter denne Satz Gud vil virke dette væsentlig paa samme Maade hos Alle. Grunden til, at jeg kommer med dette Spørgsmaal, er den, at de norste Missioniere efter min Mening, naar de taler om, at Gud virker Omvendelse hos et Menneske, lærer, at han virker den paa den Maade, at han ombender det Menneske uden at tage Hensyn til dets Forhold. Derfor nu Gud ikke tager Hensyn til Menneskets Forhold, naar han virker dets Omvendelse, da er det hans Vilje ikke at tage dette Hensyn. Altsaa er det Guds Naadevilje ikke at ville tage Hensyn til Menneskets Forhold, naar han virker dets Omvendelse. Paa den anden Side lærer de, at de Mennesker, Gud ikke ombender, dem ombender han ikke, fordi han tager Hensyn til et vist Forhold hos dem. Derfor han nu her tager Hensyn til et vist Forhold hos disse, saa er det hans Vilje, at tage Hensyn til dette deres Forhold. Altsaa er det Guds Naadevilje med de Mennesker, som han ikke ombender, at tage Hensyn til dette Forhold hos dem. Resultatet af denne Lære maa efter min Formening blive: en dobbelt Naadevilje hos Gud med Hensyn til Menneskenes Omvendelse. Thi 1) vil han ombende Nogle uden at tage Hensyn til deres Forhold, og 2) vil han ikke ombende Andre uden Hensyn til deres Forhold. Nu er det mit Spørgsmaal, om dette indeholdes i Satsens positive eller negative Del, eller om dette her er forkastet.

Denne Protokol oplæst og antagen Mandag Eftermiddag.

C. R. Preuss, Sefr.

Past. Muus: Jeg foreslaar som Amendement til Satz 3 efter Ordene „ligeoverfor Alle“: „Eller at de kunne ombende sig til Gud, tro paa Kristus og blive bestandige i Troen til en salig Ende.“

Past. Røren: Da dette Amendement ikke hører hjemme paa dette Sted, men kun vil hindre Forhandlingerne, foreslaar jeg, at det henlægges. Forslaget antaget.

Past. Helgesen: Naar Past. Bøckman har gjort et Spørgsmaal angaaende Satsens Mening, tror jeg dog, at man burde svare paa dette Spørgsmaal.

Past. Røren: Naar man gjør Spørgsmaal, som angaar den Sag, som staar i Satserne, vil jeg svare, ellers ikke. Desuden besvares Past. Bøckmans Spørgsmaal i de senere Satser.

Past. Bøckman: Jeg tror, det Spørgsmaal, jeg har gjort, angaar den Sag, som Satsen taler om. Og jeg synes ikke, det er det,

at Pastor Koren efter det, som her er blevet sagt, ikke vil svare paa et saadant Spørgsmaal, som kunde besvares med Ja eller Nei.

Past. A. Mikkelsen: Til Past. Bøckman vil jeg sige, at Satsen ikke lærer nogen dobbelt Naadevilje i Gud.

Past. Thorvildsen: Naar Past. Koren siger, at dette Past. Bøckmans Spørgsmaal er besvaret paa et andet Sted, saa kunde man jo som Svar henvise til dette Sted.

Past. Koren: Jeg antager, at Svaret findes et andet Sted.

Past. Bøckman: Naar I hører, at jeg tror, at I lærer noget saa Ustykkeligt, som jeg har sagt, saa synes jeg, I burde svare paa mit Spørgsmaal.

Past. Koren: Dersom jeg havde god Grund til at tro, at Pastor Bøckman vilde tro, hvad vi siger, saa kunde jeg nok have svaret; men jeg har gjort den Erfaring, at vi kan sige, hvad vi vil, man tror os ikke. Past. Bøckman faar svare for sin Gud for, hvad Slags Tanter han har. Jeg tror, at Satsen er umisforstaaelig.

Past. M u s s: Past. Koren siger, at Past. Bøckmans Spørgsmaal er besvaret paa et andet Sted. Jeg vil bare bede Past. Koren, at han ogsaa viser os, hvor det er besvaret, som han ikke vilde besvare under Sats 1 og 2.

Past. A. Mikkelsen: I Satsen er Tale om, hvem Gud kalder. Hvem kalder Gud? Han kalder Alle, til hvem Raldet kommer, og han vil omvende Alle, til hvem Raldet kommer. Og han vil omvende Alle paa samme Maade, han vil ikke omvende En paa en anden Maade end en Anden, og saa kommer Past. Bøckman og siger, at vi lærer en dobbelt Naadevilje i Gud. Bøckman faar have den Mening for sig selv, jeg har den ikke, og det staar ikke i Satsen. Naar Past. Bøckman tror, at man maa statuere en dobbelt Naadevilje i Gud, fordi om vi lærer, at Gud tager Hensyn til deres Forhold, som ikke bliver omvendte, men ikke tager Hensyn til deres Forhold, som bliver omvendte, saa er det Past. Bøckmans Mening. Vi gjør Forstjel paa, hvad Gud gjør, og hvad Menneftet gjør.

Prof. Larsen: Her staar i Satsen, at Guds Rald er lige alvorligt og kraftigt ligeoverfor Alle, og saa forekommer det mig, at Past. Bøckman spørger, om vi lærer, at Guds Rald ikke er lige alvorligt og kraftigt ligeoverfor Alle!

Past. Bøckman: Nei, det var ikke det, jeg spurgte om.

Prof. Larsen: Godt, men Past. Bøckman mener dog, at det, vi lærer om Menneftets Forhold, fører os til en dobbelt Naadevilje i Gud. I disse Satser staar, hvad Gud tager Hensyn til, naar han omvender, og naar han ikke omvender. Det vil komme paa sit Sted. Om vi kommer i Selvmodsigelse, vil ogsaa vise sig paa sit Sted. Og skulde det da vise sig, saa vil da Tiden være til at svare derpaa.

Jeg vil henvise Past. Bøckman til Satz 19, Side 5, hvor der staar, at det er Guds naadige Hensigt ved Naadens Midler at borttage enhver Hindring for Ombendelse, og Satz 20, Side 10, hvor der staar: „De Udvalgte Tro er ikke virket ved andre Midler end de Naademidler, som er fælles for Alle, heller ikke ved en særegen Kraft, som ved Udvalgelsen lægges til disse; thi netop paa samme Naade og ved samme Midler vilde Gud føre alle Menneſker gennem den almindelige Frelsens Orden til Salighed. Vi forlaster den modsatte kalvinſke Være“. Har vi ikke Ret, naar vi siger, at det, Pastor Bøckman spørger om, kommer senere?

Past. Bøckman: Mikkelsen og Larsen har forsøgt at svare paa mit Spørgsmaal. Naar Past. Mikkelsen siger, at det, jeg spørger om, ikke hører hjemme her, saa mener jeg, det hører hjemme her. Jeg takker, fordi Prof. Larsen har henvist mig til Satz 20. Past. Røren siger, at Satsen er umisforstaaelig, og at jeg derfor ikke burde spørge; men Pastor Røren burde dog vide, at det, som for ham er umisforstaaeligt, ikke behøver at være det for Andre. Jeg kan ikke forstaa, at Pastor Røren har Grund til at negte mig Svar, uden at han maa mene, at jeg enten ingen Kristen er, eller ogsaa, at jeg er saa uforstandig, at han ikke vil svare mig.

Past. H. A. Preus: Af de Ord: „Dette Guds Kald er altsaa lige alvorligt for Alle“, fremgaar, at Past. Bøckmans Spørgsmaal enten ikke hører hjemme her, eller hvis det hører hjemme her, er det ogsaa her besvaret. De Hensyn, Gud tager ved Kaldet, er lige for Alle. Skulde han tage et Hensyn ved Kaldet for En og et andet for en Anden, da er Kaldet ikke lige kraftigt og virksomt ligeoverfor Alle.

Prof. Schmidt: Jeg takker Past. Preus for denne Forklaring. Det er netop det, vi vilde vide. Her er det, at Sagen for os staar saa, at naar Modparten her siger, at Kaldet er lige kraftigt og lige alvorligt ligeoverfor Alle, og paa den anden Side, at Gud ikke tager de samme Hensyn hos dem, der bliver ombendte, og hos dem, som ikke bliver ombendte, saa statueres en dobbelt Naadevilje i Gud.

Past. Hovde: Jeg forstaa, at her er Spørgsmaal om Guds Vilje. Vi har svaret allerede i Satz 1. Den siger, hvad Guds Vilje er, og hvad den er ligeoverfor Alle, baade positiv og negativ. Tror man nu, at vi lyver, saa faar man gjøre det.

Past. Frich: Jeg vil i Anledning af, at Past. Bøckman sagde, at Past. Røren betragtede ham saaledes, sige, at flønt der er noget Saart og Ondt deri, at under denne Strid de, som staar paa den anden Side, saa nødig vil tro os, saa behøver vi dog ikke at have saadanne Tanker om dem, som Past. Bøckman tror, vi har, og jeg er overbevist om, at Past. Bøckman gjorde Past. Røren Uret.

Past. H. A. Preus: Satz 3 taler ikke om Guds Ikketalsbelse, men kun om hans Talbelse; men det er ikke sagt her, at de samme Hensyn tages ved Ikketalsbelse som ved Talbelse.

Past. Hilmen: Disse Indbendinger kommer fra Fornuften, og da jeg ikke har en Fornuftreligion, saa vil jeg ikke have Noget med dem at gjøre.

Past. J. A. Thorsen: Staar det, som her bekjendes, klart lært i Guds Ord? Staar det i Guds Ord, saa kan Alle, som tror Guds Ord, tilstemme det; men jeg synes, at Schmidt og Bøckman ogsaa vil have et andet Spørgsmaal med, nemlig hvorledes rimer det, som her staar, sig med noget Andet i Guds Ord? og det er, som Hilmen siger, Fornuftreligion. Jeg vil her minde om et Ord af Luther: „Naar det skal gjælde om at saa det til at rime sig, saa vil vi ikke beholde nogen Troesartikel“.

Satz 3 antoges med 93 Stemmer, Ingen stemte mod, 28 stemte ikke.

Prof. Monrad: Jeg har tilstemt de to første Satser i den foreliggende Meddelelse, hvis Ordlyd jeg troede at forstaa. Da imidlertid fremdeles alle Tilføielse, der gjøres, for at forebygge enhver Misforstaaelse, af Professor Larsen og Pastor Koren afvises ved Hædelæggelsesforslag, maa jeg frygte, at Sætterne dog indeholder Noget, som jeg ikke forstaa, og kan derfor ikke deltage i Afstemning over de Øvrige.

Satz IV.

Raademidlerne har altid sin iboende Kraft til at virke Omvendelse, Tro og Bestandighed og til saaledes at frelse det Menneske, til hvem de kommer. Raademidlerne har ikke forskjellig Kraft ligeoverfor de forskjellige Mennesker.

Vi forkaster den kalvinske Lære, at Raademidlerne kun er kraftige og virksomme for de Udvalgte.

Denne Satz blev oplæst af Past. Koren, der tilføiede, at han ingen Forklaring havde at gjøre til Satsen, men vilde kun gjøre den Anmærkning, at dersom Nogen ikke forstod, hvad der staar i denne Satz, dersom Nogen ikke forstod Ordene, saa vilde han give Forklaringer; men han vilde ikke tale om Ting, som ikke staar i Satsen.

Prof. Schmidt: Allerede i Satz 3 forekom det mig betænkeligt, at der staar „dette Guds Kald“; der kunde jo ogsaa være et andet Guds Kald. Her staar, at Raademidlerne altid har sin iboende Kraft; men der kunde jo være en anden Kraft ved Siden af den, som er i Raademidlerne. Man kunde jo henvise til Satz 20, hvor der staar, at de Udvalgtes Tro ikke er virket ved andre Midler end de Raademidler, som er fælles for Alle, heller ikke ved en særegen Kraft, som ved Udvælgelsen lægges til disse; men jeg er dog ikke ret fornøiet

med denne Satz, fordi Modparten lærer, at Troen flyder af Udvælgelsen; der kommer jo en anden Kraft til. Jeg vil til denne Satz have tilføjet Følgende: „Al Guds Naades Virkekraft til Menneskenes Omvendelse og Frelse er indeholdt i Ordet og Sakramenterne, derfor udøver heller ikke disse enkelte Personers Udvælgelse til Salighed nogen særegen Kraft til disse Personers Omvendelse, Tro og Saliggjørelse.“

Past. Muus: Foreslaar, at dette af Prof. Schmidt Oplæste føies som Amendment til Satz 4.

Past. Koren: Det forekommer Prof. Schmidt betænkeligt, at der i Satz 3 staar „dette Guds Kald“. Jeg ved ikke om mere end et Guds Kald, derfor staar der „dette Guds Kald“. Meningen er den samme, som om Ordet „dette“ ikke stod, og for at lette Prof. Schmidt kunde gjerne Ordet „dette“ stryges. Jeg vil foreslaa, at det af Past. Muus gjorte Forslag henlægges.

Past. Muus's Forslag blev henlagt.

Past. Koren: Jeg vil atter tilføie, at dersom der er Nogen, som er i Tvivl om Meningen af de Ord, som staar i Satzsen, saa lad ham spørge, og jeg vil svare.

Past. C. R. Preus: For dem, som synes, at det er stygt, at alle disse Henlæggelser gjøres, vil jeg sige, at det er nødvendigt for Forhandlingernes Skyld. Jeg stemmer for Henlæggelsen, ikke fordi jeg er uenig i den foreslaaede Tilføielse, men fordi det, som man vil tilføie, kommer senere.

Past. Taale syntes ikke rigtig om Ordet „iboende“, det forekom ham at være ukjendt.

Past. Koren: Jeg liker ikke Ordet „iboende“, men jeg har adopteret det fra Fredskomiteens Satser. Det kan staa af den Grund, at Ordet aldrig er uden Aand og Liv. Man skal ikke paa kalvinistisk Vis stjelne mellem Ordet og Aanden; Kraften og Ordet kan ikke stilles ad.

Past. T. Larsen: Kan man ikke stryge „iboende“?

Past. Waldebrand: Jeg vil spørge, om denne Satz er saa klar, at den afviser, at der er en Kraft udenfor Ordet, i. Ex. i Udvælgelsen.

Past. A. Mikkelsen: Hvis her kun taltes om nogle Mennesker, saa kunde man vel komme med saadanne Spørgsmaal; men her staar jo: Alle Mennesker, alle Mennesker, som lever, har levet og skal leve, og da skjønner jeg ikke, hvorfor man kommer med slige Spørgsmaal. Med Hensyn til Ordet „iboende“, saa har vore Theologer beholdt dette Ord, fordi Kalvinisterne lærer, at Ordet ikke har nogen Kraft ligeoverfor de Fjendvalgte. Men Ordet har ikke Kraft

fun, naar det kommer til den Udvalgte; men det har altid Kraft ligeoverfor Alle. Jeg vilde derfor for min Del beholde „iboende“.

Past. K o r e n: Past. Walbelands Spørgsmaal, om her er afvist, at der er en Kraft udenfor Ordet, er besvaret senere; det hører ikke hjemme her. Er han tilfreds med Ordlyden af Satsen, som siger, at Naademidlerne altid har Kraft ligeoverfor Alle?

Past. Walbeland: Nei, jeg er ikke tilfredsstillet. Jeg spurgte ikke, om Naademidlerne var lige tilstrækkelige for Alle, men om Satsen tilstrækkelig afviste den falske Lære, Nogen maatte komme med, at der ved Siden af Ordet er en anden Kraft, som virkede Ombendelse, Tro og Bestandighed, nemlig en fra Udvælgelsen udgaaende Kraft. Past. K o r e n har saaledes ikke svaret paa mit Spørgsmaal.

Past. J s b e r g: Jeg vil gjøre det Spørgsmaal: Hvad Mening er der da i at bringe op Spørgsmaalet om Ombendelsen i Forbindelse med Udvælgelsen, som Pastor Ottesen har gjort, naar her staar, at Naademidlerne altid har tilstrækkelig Kraft til at virke Ombendelse, Tro og Bestandighed?

Satz 4 blev derpaa sat under Afstemning og antagen; Ingen stemte mod, 40 stemte ikke.

Et Forslag om ikke at holde Møde Lørdag Eftermiddag blev forfattet.

Et Forslag om at behandle Sætterne Lørdag Formiddag og Efterskole om Eftermiddagen blev antaget.

Mødet hævet med Herrens Bøn.

J. N. Kildahl, Sekr.

Lørdag Formiddag den 25de Oktbr.

Mødet aabnedes paa sædvanlig Maade. Protokollen for Thorshedsdag Formiddag oplæst, rettet og vedtagen.

Følgende Begjæring oplæstes: „Da det er nødvendigt, at en Fremstilling af vor Sides Lære, dersom den skal kunne gjøre Fordring paa at være et rigtigt Udtryk for den, ikke maa fremlægges som enkelte Mænds Redegjørelse, og da der tillige af flere af dem, der har angrebet vor Lære, har været udtalt Ønske om, at en saadan fælles Redegjørelse maatte blive fremlagt for Konferencen, saa udbeder vi os Konferencens Tilladelse til i Eftermiddag at holde et særskilt Møde af dem, der i det Væsentlige er enige i de fremlagte Sætter, til en Gjenemgaaelse af dem. Paa flere Konferencemedlemmers Begne.

B. K o r e n.“

Past. S t r a n d spurgte, om det var passende at holde saadanne Separatmøder. Som nu bekjendt, har de paa den anden Side under denne Konferencen holdt hyppige hemmelige Møder, fra hvilke alle de

er blevne udelukkede, som ikke paa Forhaand vil erklære, at de for-
dømmer Missouri. Vil da ikke vi, selv om vi med Konferencens Til-
lædelse og for aabne Døre holder et Separatmøde, paadrage os Skin
af, at vi gjør os skyldige i det Samme?

Past. Muus: At tillade den anden Side at bruge en Del af
den til Prestekonferencen forud bestemte Tid til at holde et Separat-
møde vil være at ophæve og splitte Prestekonferencen, og det burde
Ingen gjøre. Om den ene Side udenfor Konferencens Mødetid hol-
der private Møder, for at raadslaa om en Bekjendelse, kommer mig
ikke ved. Men at man vil bruge hele Prestekonferencen til at be-
stemme, at der skal holdes Separatmøde for at faa i Stand et Par-
tidokument, maa jeg være imod og vil stemme imod Korens Begjæring.

Past. Koren: Meningen med vor Ansøgning er ikke at faa
Prestekonferencen ophævet, tvertimod. Men da de paa den anden Side
gjentagende har opfordret os til at gennemgaa disse Satser og ved-
tage dem som en Bekjendelse fra vor Side, og da vi er imod hemme-
lige „Caucus'er“ — netop fordi vi ingen Planer har for Splittelse, —
saa beder vi Brødrene paa den anden Side om Tillædelse til at an-
vende denne Lørdag Eftermiddag til at faa udbrettet den Ting, de har
bedet os om.

Past. Wulfsberg: Som bemærket i Ansøgningen, har Flere
paa den anden Side udtalt Ønskeligheden af, at vi fremlægger en
saadan fælles Redegjørelse fra vor Side, men paa samme Tid — og
maasse ikke aldeles med Urette — beklaget sig over, at de maatte sidde
her og hjælpe os til at faa den i Stand. Af Hensyn til disse af vor
Modpart anførte Grunde er det, vi beder hele Konferencen om Tilla-
delse til at anvende Eftermiddagen til et informelt Møde, hvor saa
mange af Presterne, som vil — uanseet paa hvilken Side han staar —
kan være tilstede. Vi har jo ogsaa før i Tiden ofte pleiet at anvende
Lørdag Eftermiddag til saadanne informelle Møder.

Prof. Schmidt: Vilde som Substitut for, at den af Koren
fremsatte Begjæring antages, foreslaa, at der ingen Conference holdes
i Eftermiddag. Enhver kan da anvende Tiden, som han finder for godt.

Past. Gulbrandsen: Jeg beklager, at dette Forslag frem-
kommer nu; det strider imod den Dagsorden, som igaar blev vedtaget
for idag. Har den anden Side holdt Separatmøder for sig selv, saa
blir det dens Sag; men jeg vil ikke stemme for et saadant Møde, selv
om Schmidt opfordrer os til det.

Past. Frich er imod Alt, som kan virke forstyrrende og udlæg-
ges ilde. Men de paa den anden Side har besværet sig over at
maatte være tilstede og hjælpe os med at istandbringe en fælles Re-
degjørelse for vor Tro og Lære angaaende de omstridte Punkter og
tillige over, at der fra vor Side ikke har været fremlagt en saadan.

Men til at kunne gennemgaa og vedtage en saavidt fuldstændig Re-
degjørelse som indeholdes i disse 64 Sætser, trængte vi at faa en halv
Dag af Konferencens Tid, og den kan vi ikke faa, uden at begge Si-
der kommer broderlig overens derom. Men vi vil holde aaben Kon-
ference, og vi ønsker, at de paa den anden Side vil gaa frem paa
samme Maade og ikke hemmelig. Vi beder altsaa om at faa Anled-
ning til at forme vor Betsjendelse uden at tvinge de Andre til at hjælpe
os dermed.

Past. A. Mikkelsen: Muus talte om, at vi ved dette Forslag
arbejde til at snderlemme Prestekonferencen. Det vilde vi gjøre da,
naar vi handlede saaledes, som Muus og hans Meningsfæller har
gjort under denne Konference. Det er ikke odiøst, at vi eller de vilde
begjære Konferencens Tilladelse til at holde Separatmøder for at ved-
tage en af Andre begjæret Redegjørelse eller Betsjendelse, Møder, hvis
Maal og Gjenstand, Tid og Sted var betjendtgjort for Alle, og hvor-
til Alle, som ønsker det, har Afgang; men odiøst er det at handle, som
Muus har gjort. Vi vil gjerne, at Allesammen skal være med. Der-
som Modparten havde en saa fuldstændig Redegjørelse at fremlægge
som vi, behøvede den ogsaa et saadant Møde. Vi fordrer ikke, men vi
spørger bestedent, om de vil tillade os dette.

Past. T. Larsen: Igaar besluttedes at holde Møde i Efter-
middag, og derfor synes jeg, denne Diskussion er ude af Orden. At
nogle Faa skal reise bort, er ikke Grund nok for de mange Tilbage-
blivende til at gaa ledige i Eftermiddag og ikke holde Konference. Lad
os følge Bestemmelsen fra igaar om at gennemgaa Sætserne i For-
middag og have Egelese i Eftermiddag.

Prof. Schmidt: Har gjentagende sagt, at Modparten skal
fremlægge sin Betsjendelse. Er derfor for, at Konferencen ikke holder
Møde i Eftermiddag, for at Modparten da kan faa Anledning til at
forme og vedtage den. Men jeg er imod at indvilge Korens Begjæ-
ring, hvis der med saadan Indvilligelse skal være sædlet en Dom over
de under denne Konference tidligere stedfundne Privatmøder. Kan 2
eller 4 holde et Møde, som de Andre ikke har Afgang til, saa kan og-
saa 20 eller 30 gjøre det Samme uden at begaa Uret. Og om man
tilsiger saadanne Møder mundtlig eller ved Cirkulærer, kan heller ikke
gjøre Forskiel. Det Ord „Tilladelse“ har jeg imod. Enhver faar
bruge Eftermiddagen, som han vil.

Past. Løtensgaard foreslog at gaa over til Dagordenen.
Forkastedes med 48 mod 46 Stemmer.

Besluttet at rekonfiderere Bestemmelsen fra igaar om at an-
vende Lørdag Eftermiddag til Egelese.

Past. Muus: Jeg vil sige, at Past. Korens Samvittighed maa
være underlig, naar den har imod Partimøder, paa samme Tid som

han vil tvinge os til at sidde her og hjælpe ham til at faa et Parti-
dokument i Stand, negter at svare paa Spørgsmaal, som vor Side
fremsætter, og raader til at vote væk de Tillæg, som vi foreslaar.
Jeg har ikke ønsket, at denne Redegjørelse skulde fremlægges. Vi
har plenty af missouriske Redegjørelser før. Vi ved, hvad de lærer;
men vi er komne sammen for at betragte, hvad Guds Ord lærer
om disse Ting. Men nu kommer man og forelægger os en hel Del
Ord, uden at vi faar vide deres Betydning. I Korens Begjæring
staar ikke de Ord, at de vil ophæve Prestekonferencen, dertil er Past.
Koren for klog; men dette er dog Meningen, ligesom de faktisk
ophæver den ved at benytte sin Majoritet til at drive igjennem, at
Begjæringen skal indvilges dem.

Past. H. A. Preus tilbageviste Muus's Betydninger.

Besluttet, at Debatten afbrydes, og Afstemning sker.

Besluttet, at forkaste Gaarsdagens Bestemmelse om at have
Ergelese i Eftermiddag.

Past. Koren spurgte, om Konferencen vilde vise den Venlighed
at svare paa hans Ansøgning. Den bevilgedes derpaa med 59 Stem-
mer mod 28. — 33 stemte ikke. — Flere forklarede sin Stemmegivning.

Past. J. M. Dahl havde stemt Ja, fordi han ikke har Noget
imod, at de, som er af en Tro, faar Tilladelse til at samle sig for
at forme den til Betsjendelse.

Prof. Schmidt havde stemt Nei, fordi denne Sag ikke staar
under Konferencens Jurisdiction.

Past. Guldbrandsen imod af Princip.

Past. Muus og Tøssberg af samme Grund som Schmidt.

Past. Waldeland, fordi Enhver har Ret og Raadighed over
sin Tid, og fordi jeg forkaster det Princip, ifølge hvilket man mener
sig berettiget til at fatte Bestemmelser om, hvorledes man kan bruge
sin Fritid.

Past. J. D. Bothne henholdt sig til Waldeland; Sævig
ligesaa.

Past. Wilhelmsen, fordi der var besluttet ikke at holde Pre-
stekonference i Eftermiddag.

Past. Hartmann havde samme Grund som Waldeland.

Past. Jaastad stemte ikke, fordi det ikke vedkom os.

Past. Betlesen, fordi det var meningsløst.

Past. A. Lee, fordi det var meningsløst, at $\frac{2}{3}$ af Konferen-
cens Medlemmer spørger Konferencen om Tilladelse til at holde Se-
paratmøde. Om da $\frac{1}{3}$ stemte imod, saa hjælper det ikke. At faa
Konferencens Tilladelse paa den Maade er ensbetydende med at faa
sin egen Tilladelse.

Past. H. A. Preus stemte for, fordi de Ansøgende ikke vilde holde et saadant Møde uden Konferencens Tilladelse.

Prof. Larsen stemte ikke.

Besluttet, at vi bliver ved den igaar fattede Bestemmelse om at anvende denne Formiddag til at gennemgaa Redegjørelsen.

Formanden oplæste en Erklæring fra Past. H. A. Stub saaledende: „Det være mig tilladt for den ærede Conference at gjøre Rede for, hvorfor jeg ikke har deltaget eller senere agter at deltage i Afstemningen over de enkelte Stykker af den fremlagte "Redegjørelse". Jeg har, som bekendt, væsentlig været udenfor denne ulhykkelige nu i Aarevis førte Strid i vort Samfund. Under mit Ophold i Norge læste jeg med stor Sorg en Mængde Stridsartikler herfra, der kun bekræftede mig i den Mening, jeg altid havde haft, at denne Strid — paa den Maade den førtes — vilde afstedkomme megen Forvirring i vore Menigheder, hindre Ordets Indgang i Hjerterne og staae vort kjære lutheriske Bior. For mig blev det mere og mere klart, at her var megen Fare forhaanden for deres eget Hjerteliv, som kastede sig ind i denne Strid, og at Presterne vilde blive hindrede paa mange Maader under deres Arbeide til Sjælens Frelser, hvor deres Menigheder kastede sig ind i Striden. Naade for min egen og mine kjære Menigheders Skyld sendte jeg derfor en Erklæring over til mine Menigheder, at naar jeg kom hid igjen (om Gud vilde føre mig tilbage) for at gjenoptage mit Arbeide, da vilde jeg holde mig udenfor den førte Strid om Udvælgelsen. Jeg gjentog med det Samme den Bekendelse, som jeg før har afslagt for mine Menigheder og ellers ogsaa offentlig for hele Samfundet, at jeg i det omstridte Spørgsmaal om Udvælgelsen var af Hjertet enig med Pontoppidans Fremstilling og fandt mit Hjertes Tro og Overbevisning i dette Punkt klart udviklet af J. Gerhard, Chr. Sriver og andre gudsfrygtige, udmærkede Lærere i Kirken i fuld Overensstemmelse med Guds Ord, men at jeg paa den anden Side ei vilde forfjette dem, som i dette Punkt brugte den ældre Fremstilling af Udvælgelseslæren, men at jeg tværtimod betragtede mig i Broderskab med dem, fordi jeg vidste, at de lærte klart og greit Naadens Almindelighed, at de lærte ret om Synd og Naade og fremlagde den rette Saliggjørelses Orden. Med denne min Erklæring udtalte mine Menigheder sig tilfreds. Og indtil denne Stund har vi (Gud ske Lov) faaet være udenfor denne ulhykkelige Strid.

Den Stilling, jeg har indtaget, haaber jeg med Guds naadige Hjælp at holde fast ved den korte Tid, Gud maaste endnu kan ville bruge mit ringe Arbeide her i vort kjære Synodesamfund. Ved nu ikke at stemme over nogen af de fremlagte Sager har jeg troet bedst at kunne beholde min neutrale Stilling (staaende udenfor Partistriden).

Altsaa — at jeg ikke har stemt for de antagne 4 Satser, der efter min Overbevisning er saa klare og simple, at enhver lutherst R Kristen af Hjertet maatte kunne tilstemme dem uden baade Forklaring og Tilføielse, er for det Første og Væsentligste af den ansøgte Grund, og for det Andet fordi man — efter min Formening — ikke burde krævet nogen Afstemning, inden vi var komne til de egentlige Stridspunkter. Naar Nogen havde gjort sine Bemærkninger eller Tilføielser til de Satser, som indeholdt almen erkjendte Sandheder, kunde Konferencen uden videre besluttet at gaa til den følgende Satz. Paa denne Maade vilde man — efter min Mening — kommet meget snarere til de Punkter, hvorom Striden egentlig har dreiet sig, ligesom man da og havde sluppet for enten at antage eller forkaste de fremsatte Tilføielser. Dette er mine Grunde, hvorfor jeg ei har stemt eller senere vil deltage i Stemmegivning over de fremlagte Satser. Gud forbarme sig over os og hjælpe os ud af vor store Nød!

I Verbødighed

H. A. Stub."

Satz V.

Naademidlernes Kraft kan modstaaes, og deres frelsende Virkning kan hindres af ethvert Menneſte og paa ethvert Punkt.

Vi forkaster Calvinisternes Lære, at Guds Naade er umodstaaelig, og at de i Sandhed gjenfødte Menneſter ikke kan falde ud af Naadestanden.

Prof. Schmidt: Jeg glæder mig over, at denne Satz staar under Rubrikken: „Den almindelige Naade“. Thi naar det i Satz 1 staar, at Gud vil Alles Salighed og Ingen's Fortabelse, i Satz 2, at Gjenløsningen har samme Indhold og Henſigt for Alle, i S. 3, at Guds Kald er lige alvorligt og kraftigt ligeoverfor Alle, i S. 4, at Naademidlerne har den samme Kraft for Alle, — og det nu som Afslutning heder i Satz 5, at disse Naademidlers Kraft kan modstaaes, at de kan modstaaes paa ethvert Punkt og af ethvert Menneſte, saa er en saadan Betjendelse glædelig. Saa vigtigt som det her Fremsatte er som en Del af Beskrivelsen af den almindelige Naade, saa er jeg dog for, at her ſter en Tilføielse, som jeg ſkal tillade mig at oplæse. Schmidt læste den. Konferencen besluttede, at det Læste dikteres. Det lød ſaa: „Det at ethvert Menneſte kan' modſtaa Naademidlernes Kraft og kan' hindre (d. e. umuliggjøre) deres frelsende Virkning, vil ikke blot ſige, at ethvert Menneſte har Evne til at gjøre det, men ogsaa, at Gud lader ethvert Menneſte beholde sin Frihed til at gjøre Brug af denne sin Evne. Hvorvidt altsaa Naademidlernes frelsende Virkning enten indtræder eller ikke indtræder, vil forſaavidt bero paa, hvorvidt de enkelte Kaldede gjør Brug af sin

Evne og Frihed til at umuliggjøre sin Omvendelse og Frelse, eller de ikke gjør det. Naar derfor den Hellig Lands kraftige vækkende Raadefald kommer, vil det afhænge af Menneskets Forhold til samme, om det skal naa sit Maal eller ikke."

Prof. Schmidt: Som Medlem af Konferencen forlanger jeg, at dette Amendement behandles, dersom man mener, at jeg her har fremlagt falsk Være.

Past. Køren: Hvilken Kristen med sund Sands vil tro sig berettiget til at fordrø, at det og det skal behandles just paa det og det Punkt, naar Satterne viser, at det alligevel maa frem igjen paa et senere Punkt, hvor det ifølge Sagens Natur hører hjemme? Paa dette Punkt er Talen om Guds Vilje og ikke om Menneskets Vilje og Forhold; dette kommer senere, hvor der er Tale om Menneskets Omvendelse. Derfor anser jeg den af Schmidt paa dette Punkt gjorte Fordring for aldeles out of the place.

Past. Stadsfad foreslog, at Schmidts Diktat tilføies den positive Del af Satz 5. Forslaget henlagdes.

Past. Guldbrandsen maatte af Princip protestere mod Hensættelsen af Stadsfads Forslag.

Past. H. A. Preus: Da det af Schmidt Dikterede vil behandles under II §§ 13 og 14, saa stemte jeg imod, at det tilføies her paa dette Sted.

Prof. Schmidt: De af Preus paapegede Paragrafer handler om Mennesket, ikke om Guds almindelige Raadeviljes Righed ligeoverfor Alle.

Past. H. A. Preus: Men jeg har ikke vidst, at 2den Afdeling af denne Redegjørelse skulde være uafhængig af 1ste, men ment, den meget mere grunder sig paa denne.

Past. A. Mikkelsen: Foreslog, at den Være, som indeholdes i det af Schmidt foreslaaede Tillæg, behandles under Afdeling II Satz 13 og 14.

Past. Muns stillede som Modforslag, at den behandles frag

Past. Køren: Schmidts Forslag indeholder to Dele. Den første indeholdes allerede i Satsen; den anden vedkommer ikke denne Satz, taler om Raadens Virkning, medens Satsen handler om dens Væsen. Thi naar det i hans Forslag heder: „Hvorvidt Raademedlernes frelsende Virkning enten indtræder eller ikke indtræder, vil forsaavidt bero paa o. s. v., vil afhænge af Menneskets Forhold“, er da det Noget om, hvad den almindelige Raade er?

Past. A. Mikkelsen: Naar vi paa Være og Samvittighed tilbyder os at behandle denne Sag paa det Sted i vor Redegjørelse hvor den hører hjemme, vil da de Andre ikke tro os paa det og vise os den Rimelighed ikke at hindre Gangen i vor Redegjørelse?

Prof. Schmidt: Jeg indser ikke, at jeg kan gaa videre, før jeg faar det klart frem, at Naaden kan modstaaes af Enhver, og om man tror, at naar det med Guds Naadevilje mod Menneskene forholder sig saa og saa, da maa der finde tilsvarende Forhold Sted med Menneskets Vilje. Jeg forstaar Satz 5 saaledes, at Guds almindelige Naadevilje til Synderes Omvendelse er i en vigtig Henseende, som her kommer i Betragtning, ikke forskjellig ligeoverfor Menneskene, men den samme. Den tillader nemlig Alle at umuliggjøre den tilsigtede Virkning ved deres Modstræben. Og naar Gud omvender Nogle, medens han ikke omvender Andre, tager han i begge Tilfælde, hvad hans egen Vilje om at omvende Alle angaar, de samme Hensyn hos begge Parter. Ser han hos dem, som ikke omvendes, efter deres Forhold, hvorvidt de gjør Brug af sin Gvne og Frihed til at gjøre Modstand og hindre den frelsende Virkning, før han iverksætter sin naadige Vilje angaaende deres Omvendelse, saa tager han ifølge den samme Vilje, fordi den er lig for Alle, det samme Hensyn hos dem, som bliver omvendte, og ser altsaa ogsaa hos den, som bliver omvendt, efter, hvorvidt han gjør Brug af sin Gvne og Frihed til at umuliggjøre sin Omvendelse, eller han ikke gjør det.

Denne Protokol oplæst og vedtaget.

M. Borge, Sctr.

Past. Muus: Naar man saaledes kommer med Henlæggelsesforslag, saa er jo det det Samme, som at man ikke vil diskutere, man vil ikke engang rette mulige Feil hos os, og det er uheldigt. Da skulde man dog hellere sige: vi vil ikke længere forhandle med Eder. Jeg beklager dette Sindelag. Vi burde forhandle Sagen, selv om det formelt ikke er paa rette Sted. Vil Past. Mikkelsen paa Vre og Samvittighed her forsikre, at vi under dette Møde kommer saa langt som til Satz 16. Kan vi det og saa forhandle Sagen da, saa er det godt; men jeg vil ikke lade mig affpise med almindelige Talemaader.

Past. Røren: Er overbevist om, at havde man ikke idelig hindret Sagens Fremgang, saa havde vi været i Satz 13 nu. Havde man ikke villet tvinge os til at behandle Sagen paa urette Sted, da var vi nu over det, hvorom man siger, man er enig, og komme til det, hvorom man er uenig. De har ikke villet med os tilstemme det, hvorom vi dog vel er enige, uagtet vi ikke forlanger af dem nogen Attest over vort Hjerte. Muus tager feil, dersom han tror, at vi vil komme bort fra at tale om Menneskets Forhold. Vi har den Opgave at forsvare Guds Ords Være, saaledes som den norske Synode før har bekendt den, og da er vi ikke de Folk, som vil taale, at der læres blandt os, at Menneskets Salighed afhænger af Menneskets Forhold i Stebet for af Naaden alene, og vist ikke vil putte det iommen, dersom Nogen lærer saa. Men vi vil ikke holdes for Nar og lade det gaa Hulter

til Bulter ved, at man drager ind baade det Ene og Andet, som ikke hører herhid, eller ved, at man siger, at vi mener ikke det, vi siger osv.

Past. P. A. Prens: Vil fremsætte som Substitut: Muus's Amendment behandles senest ved Formiddagsmødet Tirsdag. Understøttet og antaget.

Past. Guldbrandsen: Jeg synes, Satz V er klar for Alle. Men da Schmidt jo ellers staar mod os, saa vil han føle sig frem. Og om det ikke netop hører hjemme her, saa lad os dog gaa ind derpaa. Vi kommer jo ingen Vei alligevel. Lad os svare fortvæk, saa de, som mistænke os, kan faa Svar, og det ved denne Conference.

Past. Thorsvildsen: Dette er en unødig Diskussion, da Spørgsmaalet jo ikke angaar Indholdet af Tilføielsen, men kun, om det skal tilføies her eller ikke, og oltjaa er en Smagsag, og det er dog for Meget forlangt, at man skal gjøre saa meget Væsen deraf.

Past. Røren: Man kunde sige, at det var en Feil, at vi begyndte med Satz I i Stedet for at hoppe lige ind i Satz XIII; men havde vi gjort det, da vilde Resultatet have været, at man atter og atter havde gaaet tilbage til Satz I og II og sagt, at vi var ikke enige derom.

Besluttet: Debatten afbrydes, og der afstemmes for Mødets Slutning over de foreliggende Forslag. Enstemmig antaget.

Past. Muus's Forslag forkastet.

Past. Mikkelsen's Forslag om, at Sagen skal komme op under Satserne 13 og 14, antaget.

Mødet hævet. Denne Protokot oplæstes og antoges. Tirsdag Formiddag.
C. R. Prens, Sekr.

Mandag Formiddag den 27de Oktbr.

Mødet aabnedes ved Past. L. Larsen. Past. Jaastads og Sandos fildige Ankomst undskyldtes. Derpaa gik man over til Dagsordenen — nemlig Exegese over Ef. 1, 1 flg.

Past. A. Mikkelsen: Vi forlangte, at faa vide af Modparten, om de i Righed med Konfordinformelen erkjender Ef. 1 som et Hovedsted for Læren om Udvælgelsen. Dette Forlangende syntes Past. Muus var Papisme af os. Under Synoden i Chicago 1868, hvor vi under Slaverikrigen forhandlede om Eiendomsforholdet, rettede Muus følgende Spørgsmaal til Forsamlingen: „Erkjender Synoden, at i den luth. Kirkes Konfordindebog Trælle kaldes deres Herrer's Eiendom?" Muus indrømmer, at her, i Ef. 1 staar Intet om, at Gud har forudseet Troen. Prof. Olsen indrømmer, at „en Christo" ikke maa oversættes med: „værende i Kristus". Man indrømmer, at „værende i Kristus" er Noget, som maatte lægges ind i Stedet. Men Prof.

Olsen vil faa det ind derved, at man skal udlægge Stedet efter Troens Analogi. Jeg spør: Hvorfra faar man Troesartikler? Hvorfra faar man Troens Analogi? Naturligvis fra sedes doctrinæ (Hovedstederne for en Lære), og den rette Gregese er derfor at gaa til disse og saaledes øse af Skriften. Taleren henviste til Hovedstederne for Læren om Retsfærdiggjørelsen og spurgte: Dersom vi ikke faar denne Troesartikel ud af disse Steder, hvorfra faar vi den da? Maa man først gaa gennem alle Troesartikler, før man faar en eneste?

Læreforhandlingerne blev her afbrudte midlertidig.

Rand. Startvedt indbødes til at tage Sæde.

Protokollen for Fredags Formiddag læstes, rettedes og vedtoges. Past. Koren fik Tilladelse til at rette en af sine Replikker med det Tillæg, at Ordene: „hvilket er absurd“ skal indstyttes i Protokollen, dersom det kan godtgøres, at Koren virkelig brugte dem i angjældende Replik.

Prof. Schmidt: Jeg har prøvet at give en Indledning og en Oversigt over Ef. 1, 1 flg. og faa samlet det Hele ligesom i et Brændpunkt. Da Gud udvalgte dem, stod de da i Lighed med alle Andre som Bredens Børn eller som Kaldede? Det Sidste var Tilfældet. Troen kommer i Betragtning som Delagtiggjørelsesmiddel. Jeg anførte, at Personerne „os“ (B. 4) er de Samme som de „Hel- lige“ og „Troende“. Dette er det Synspunkt, under hvilket de er udvalgte. Paulus taler ikke om alle Mennesker, men om sig selv og Gæsterne som Troende. Det er en vis Klasse, hvilken han tillægger visse Prædikater, saasom „velfignet“ o. s. v. Med Hensyn til „i Kristo“ vil jeg sige, at hermed angives Handlingens Sfære. Her staar ikke „os værende i Kristus“, og jeg faar ikke denne Tanke ind ved nogen grammatikalst eller syntaktisk Ellipse. Jeg siger ikke, at „i Kristo“ skal forbindes med „os“, men logist hører denne Tanke hjemme her. Noget Andet har jeg aldrig forstaaet.

Past. W. Petersen: Jeg vil for det Første sige til Bødman, at jeg naturligvis tror, at ogsaa de Tidstroende er virkelig Troende. Hvad Ordene „Hel- lige“ og „Troende“ angaar, saa er kun tre Forkla- ringe her mulige: enten maa Apostelen dermed mene bare de Tidstroende, eller ogsaa kun de bestandig Troende, eller ogsaa begge Dele. At dermed kun skulde menes de Tidstroende, er der Ingen, som tror, men derimod mener Prof. Schmidt, at Apostelen dermed betegner baade de Tidstroende og de bestandig Troende. Konfordinformelen derimod forstaar det kun om dem, som virkelig bliver salige. Saaledes forstaar ogsaa de fleste lutheriske Theologer dette Sted, og Schmidt erklærede i Madison, at det bedrøvede ham, at han ikke kunde være enig med disse Theologer i denne Opfatning. At Konfordinformelen har Ret i denne Opfatning, synes jeg fremgaar blandt Andet ogsaa deraf, at

Apostelen siger, at de, til hvem han skriver, var blevne velsignede med al aandelig Velsignelse. Hertil hører ogsaa en salig Død; thi de, som ikke faar en salig Død, er ikke velsignede med al aandelig Velsignelse. Apostelen betragter dem saaledes som Saadanne, som han efter Haabet og Kjærligheden er forvisset om skulde faa en salig Død. Hvorledes Apostelen betragtede sine Tilhørere i denne Henseende, fremgaar blandt Andet ogsaa af Ebr. 10. Der staar: „Vi er ikke af dem, som unddrage sig til deres Fordærvelse, men af dem, som tro til Sjælenes Frelse.“ Her siger Apostelen klart og tydeligt, at han tror, at hans Tilhørere er Saadanne, som skal blive salige. Foruden de Ting, som jeg før talte om, at jeg troede at finde i dette Sted, vil jeg ogsaa tilføje Følgende: Der staar i B. 4, at Gud havde udvalgt dem til, at de skulde være hellige og ustraffelige o. s. v. Heraf fremgaar efter min Mening, at disse Mennesker, dengang de bleve udvalgte, ikke var hellige og ustraffelige, thi der staar, at Gud har udvalgt dem til, at de skulle være hellige og ustraffelige. Havde de været hellige og ustraffelige, dengang han udvalgte dem, da kunde der ikke siges, at han udvalgte dem til at være det, som de allerede var. Gud udvælger ikke af de Troende, men ud af Verden. Det siger Skriften klart og tydeligt: „Jeg har udvalgt eder af Verden“.

Past. Bøckman: Prof. Nivisater har misforstaaet mig, naar han mener, at jeg har sagt, at Paulus i Ef. 1, 1 giver alle Medlemmer af den synlige Menighed i Efesus Attest for, at de er sande Troende. Jeg har sagt, at Paulus vistnok skriver til den synlige Menighed, men vil, at dens Lemmer kun skal tage til sig det, som han skriver (naar ikke anderledes ved noget enkelt Stykke af Brevet bemærkes), dersom de er virkelig Troende. Men det er sandt, at han da ogsaa skriver til alle de Troende i Efesus og mener dem alle, ikke blot nogle af de Troende.

Past. Koren mener, jeg tager feil i min Opfattelse af Ef. 1, 3, naar jeg mener, at „os“ der er alle Troende, og han vil begrunde dette ved at henvise til Kol. 3, 4 sammenholdt med Kol. 1, 2. Jeg vil, efter hans Mening, naar jeg behandler Kolosserbrevet paa samme Maade som angjældende Sted i Efeserbrevet, komme til at paastaa, at Paulus har sagt noget Absurd i Kol. 3, 4: „I skulle aabenbares i Herlighed.“ Det er ret af Past. Koren, at han, naar han læser Bibelen, da søger at rime Opfattelsen af et Skriftsted sammen med Opfattelsen af et andet Skriftsted, saaledes som han her gjør, naar han vil vise, at min Opfatning er urigtig. Godt var det, om Pastor Koren bestandig fulgte denne Regel og ikke til andre Tider forfastede den. Men dersom vi nu nærmere ser paa Kol. 3, 4, vil det vise sig, at det ikke var absurd at opfatte det saaledes, at det virkelig gjælder alle Troende. Kol. 1, 2 staar: „Til de Hellige i Kolossæ, de troende Brødre i

Kristus". Dette viser, at Brevet, om det end sendes til den synlige Kolossermenighed, dog kun angaar de virkelige Troende, dersom siden ikke noget Stykke af Brevet undtages derfra. Til lettere at forstaa dette sammenlign B. 4. 5. 6. 8.

Past. Harsstad: Stedet Ef. 1, 1 flg. taler kun om dem, som bliver salige; thi her staar: „Velsignet med al aandelig Velsignelse". Men den, som mister den væsentlige Del af al aandelig Velsignelse i det Himmelske, nemlig Herliggjørelsen, er ikke velsignet med al aandelig Velsignelse. Dem, som kun tror til en Tid, har han aldrig kjendt som Sine, om de end skulde have profeteret og gjort kraftige Gjerninger ved hans Navn. Apostelen har det fulde Begreb af Udvælgelsen, som indbefatter Kaldelsen, Ombændelsen, Retfærdiggjørelsen, Bestandigheden og Herliggjørelsen. Men finder vor Modpart sit snevrere Udvælgelsesbegreb her — det Begreb, som ikke omfatter Mere end, at han vil sætte ved sin høire Side i Herligheden alle dem, om hvem han har forudseet, at de vil tro? Hvis ikke, er der ingen Mening i at forhandle med dem om dette Sted. Jeg mener, her tales om en momentan Handling, at han har velsignet dem med al aandelig Velsignelse i det Himmelske i Kristo, og denne Handling er det Samme som, at han har udvalgt dem. Udvælgelsen er det Samme som denne Handling, og denne Handling er det Samme som Udvælgelsen.

Prof. Olsen: Naar vi skal anvende det Anførte paa Ef. 1, 3 flg. rigtig, saa finder vi her intet Udtrykkeligt om Menighedens Tro som Betingelse for Guds Udvælgelse. Og det er ganske naturligt. Til hvem taler nemlig Paulus? Følge B. 1 til Hellige og Troende, d. e. Menighederne, som han betegner som Hellige og Troende paa Kristus. I hvad Hensigt taler Apostelen? Som sidst anført, vil Paulus ruste Værerne mod de Ulve, paa hvis Indtrængen han ved sin Sammenkomst med Menighedens Elste i Milet (Ap. Gj. 20, 29.) forbereder dem. Han begynder imidlertid sin Skrivelse med en Lovprisning af Gud for Efesiernes lykkelige Naar: Gud har velsignet dem med al aandelig Velsignelse, en Velsignelse, der i Værernes Nutid svarer til, hvad Gud har besluttet med Hensyn til dem fra Ewigheid. Hvad Plads er der da paa et Sted som dette for Tilføielsen af Betingelsen fra Menneskets Side for Opnaaelsen af, hvad Gud har udvalgt det til? Det er Guds Naadegjerning, der skal fremhæves, og den alene. Desuden er det jo til kristne Menigheder, han skriver, for dem var det unødvendigt at tilføie et saadant Moment. Til Past. Korens Ytring, at vi skal gaa ud fra Bekjendelseskrifterne, skal jeg saa Lov til at indvende, at det jo just er Forstaaelsen af Konfordinformelen, som der strides om, og man kan dog ei gaa ud fra, hvad der skal undersøges. Med Hensyn til Prof. Olvisaker vil jeg blot henholde mig til Pastor Bøckmans Ord, der just træffer, hvad jeg vilde sagt. Med Hensyn til